

Theo Smedes van Iepenloftspul Dronryp kiest voor originele versie Turks Fruit

‘It is gjin seksferhaal mar in klassyk leafdesdrama’

DRONRYP - 50 jaar geleden in 1969 kwam het boek *Turks Fruit* van Jan Wolkers uit. In dit kroonjaar eert Iepenloft Dronryp zowel boek, film (1973) als brieven. „Wy kieze foar it puere, orizjinele ferhaal”, meldt regisseur Theo Smedes heel beslist. Het is een klassieker die door de regie van Paul Verhoeven, het spel van Rutger Hauer (rechtstreeks uit *Floris*) en Monique van der Ven (rechtstreeks uit *Sil de Strandjutter*) tot een klassieker is geworden. In de Friese versie gaan Jitze Grijpstra en Christina de Boer de hoofdrollen van Erik en Olga in dit melodrama spelen.

TEKST: SYBE JOOSTEMA - FOTO'S: ANNE WATERLANDER/X-LENT.NL

Het pure verhaal van toen kiezen, is voor Smedes een uitgemaakte zaak, waar schrijfster Sophie Kassies en regisseuse Hanneke Braam voor Hummelinck Stuurman Theater eerder dit jaar in een toneelbewerking van *Turks Fruit*, kozen voor een afgezwakte rol voor Erik en een krachtiger rol voor Olga. Dat leidde tot choreografisch gevrij met de broek aan.

Erik was de alias van Jan Wolkers, die de schrijver afschilderde als een man die niet alleen met ongekuste taal zijn vleselijke lusten deed botvieren, maar ook gewoon straalverliefd was op Olga, in de originele versie een naïef brutale, onbezorgde, én radeloos verliefde jonge vrouw.

Smedes kreeg enige vorm van weezin bij de versie van het duo Kassies en Braam. Het klassieke liefdesdrama van Wolkers werd in zijn ogen door de eigentijdse benadering ontwricht, wellicht juist uitgekleeft. „En dat is wat ik abslút net woe, dêrmei dogge je it ferhaal fan Wolkers gjin rjocht mei. It is yn myn eagen hielendal net in plat seksferhaal, mar in klassyk leafdesdrama. De sykte fan Olga, de ferealens fan bohémien keunstner Erik en de dwerse mem fan Olga binne yngrediïnten dy't it ferhaal sa puer ta in klassiker meitsje.” Daar waren de hoofdrolspelers van

Iepenloftspul Dronryp het roerend mee eens. Ook zij zaten met stijgende verbazing naast Smedes naar de moderne toneelversie te kijken. Christina de Boer voorop, zij is lerares Nederlands en promoot voor haar leerlingen zelfs Jan Wolkers' *Turks Fruit*. Juist vanwege de waarden die Theo Smedes de klassieker toedicht. „De leafde is sa yntins beskreaun yn alle fasetten, ek it ivige aspekt dêrfan at Olga siik wurdt. Erik is sá folslein fereale op Olga, dat er alle details oer har wit en fertelle kin. It liket hast obsesyf, mar keunstner as er is, hat er each foar alle details fan har.”

Smedes heeft het geluk dat hij met Jitze Grijpstra uit Wergea en de eveneens uit Wergea afkomstige Christina de Boer hoofdrolspelers heeft die niet alleen op dezelfde lijn zitten, maar waaromheen ook een soort onaantastbare chemie rondwaart. Ze voelen beide de pure interpretatie van Smedes aan.

De chemie is nodig om het hoogste genot en het diepste verdriet in het Wolkers-verhaal te voelen, zo beseft het tweetal. Nog los van de niets verhullende scenes, want het tweetal gaat bloot. Er is juist daarom ook bewust gewerkt aan de toneelrelatie tussen Jitze en Christina. Op Facebook is een filmpje te zien, waarin *Turks Fruit*-

duo naar het eiland is gevaren om elkaar beter te leren kennen, maar ook de remmen los te durven gooien. Op het einde van de film is een veelzeggende scene. Want elk heeft dezelfde vraag. Gaan ze ook uit de kleren. ‘It antwurd is neeeh!’, schreeuwt Christina. Maar tijdens het eindshot lopen Christina en Jitze naakt de zee in, de kijker in verwarring achterlatend. „Dat wy yn sa'n klassiker net út de klean gean soene, soe it ferhaal net goed dwaan. Dan wurdt it nêr realistysk en te flak”, vindt Jitze. Niet de allesomvattende liefde te laten zien, zou het intense verdriet rond de ziekte en dood van Olga ook tot surrogaat declasseren.

Regisseur Smedes wil geen zwak aftreksel van het boek van Jan Wolkers, waarin hij de kunstenaar weliswaar beschrijft als een man die zijn lusten viert, maar zijn eigen leven en uiteindelijk de kille dood van Olga niet mooier afschildert dan het is. „It is in santiger jierren ferhaal, mar dizze tiid fan nij preutsheid liket wol oan in nije seksuele revolúsje ta. Krekt dêrom tink ik ek dat dit ferhaal ek foar de jongerein oansprekt.”

Bij een blootscene is er geen gêne, zegt Christina, die op een goede dag ook met Jitze puur bloot ging, om af te tasten welke gevoelens dat los zou maken. „It heart der gewoan by. Allinnich op dy wize kinne je de hichte- en djiptepunten fan dit ferhaal sels en ek as pûblyk better oanfiele. En at dy gevoelens dan hast echt binne, dan komme de triennen by dit leafdesdrama rjocht út myn hert. En dan binne je wolris bang dat se te

betiid komme, mar se dogge rjocht oan de essinsje fan dit ferhaal.”

Smedes ging niet over één nacht ijs. Hij besprak de hertaling van Dick Jansen, die notabene al een versie van *Turks Fruit* liggen, met naast de film ook het boek als filter. „*Turks Fruit* wie alris neamd as stik hjir. Dick hie it ek al skreaun en it like my ek in geweldige útdaging om dat op te pakken 50 jier nei de útjefte. Dy trije saken kamen allegear byelkoar.” Smedes keek naar de details die hij er als theatermaker nog aan het script toe wilde voegen.

De recensenten van het toneelstuk *Turks Fruit* van Hummelinck Stuurman hielden zich voornamelijk bezig met een hedendaags thema van *MeToo*. Daar brandt Smedes zijn vingers niet aan, hij kiest voor de originele versie en laat het verhaal daar waar het ontstaan is, in de zestiger jaren. „We brûke ek santiger jierren muzyk (de film *Turks Fruit* is van 1973, SJ). Want troch de haadrollen fragminten fan lieten sjonge te litten, jouwe je dat in ekstra diminsje.” Uitgezonderd één lied ‘Ik heb je lief’ van Stef Bos is in de beginjaren '90 geschreven. De teneur van het fragment van het lied dat Friestalig wordt gezongen, past er prima bij.

Nieuwe toestroom ervaren talent

Wat tijdens de afgelopen edities van Iepenloft Dronryp opvalt, is de nieuwe toestroom van talenten van buiten Dronryp. Waar eerst

meer spelers en voor langere tijd actief waren vanuit Dronryp en de directe regio, staat de deur ook open voor talenten van buitenaf. Vorig jaar was Jitze Grijpstra ook al actief in Dronryp. Een van de oudgedienden in Dronryp is nog Lochnaar Kingma. Voorzitter Oebele Harmsma heeft daar wel een duidelijke visie over: „Ferfaskje mei nije spilers, is goed foar it nivo en de frisheid fan it Iepenloftspul. Oars hienen je soms deselde spilers dy't altyd deselde soort rollen spile. Dan waard it soms karikatuer. In dizze opset kin der dan ek wat mear ôfwikseling wêze fan rollen, omdat der ek oare talinten meidogge.” Naast nieuwe spelers, is ook het bestuur regelmatig aan verversing toe, zegt hij. Ook dat is belangrijk voor de vitaliteit van Iepenloft Dronryp.

Jong publiek

Iepenloftspul Dronryp kan met *Turks Fruit* bijna rekenen op extra aanwas van jong publiek. De sfeer zit er bij de repetities goed in, met oog voor het klassieke drama. Het kleurt naast het gevoel uit de tijd van de seksuele revolutie, ook de tragiek in het menselijk leven. De tribune is net afgeleverd door Kolkman Tribuneverhuur. Het decor van Tom Reeders past vernuftig in de afgemeten ruimte Achter de Haven. Lachen en huilen liggen in dit rauwe stuk dichtbij elkaar, net zo dicht als leven en dood, liefdesspel en verbroken liefde, vastpakken en los moeten laten.

Vanaf 21 juni tot en met 6 juli op het terrein Aan de Haven in Dronryp.

Eerdere succesvolle Iepenloftspullen van regisseur/theatermaker Theo Smedes:

Earnewâld: Myn Skip, Grou: Wergea: Tusken Twa Tuorren, Gabe Skroar, Dronryp: Manon, Wergea: De Suvering, Wergea: Ik ha in dream en Wergea: Moulin Rouge.

Smedes werkte ook mee aan het spektakel *Stoarmruter* van regisseur Jos Thie in Leeuwarden.